

Docentenhandleiding

HIER BEN IK VEILIG

Versie 2016

Introductie

Het lesprogramma *Hier ben ik veilig* is bedoeld voor leerlingen van groep 7 en 8 in het basisonderwijs en is een uitgave van VluchtelingenWerk Nederland. Het pakket is een totaal herziene editie van het gelijknamige eerdere lespakket.

Doelstelling

Dit lesprogramma heeft als doel leerlingen inzicht te geven in de vluchtelingenproblematiek wereldwijd en de situatie in Nederland. De kinderen leven zich in in de situatie waarin vluchtelingen zich bevinden. Ze leren waar vluchtelingen vandaan komen, wat ze meemaken tijdens hun vlucht en hoe het is om in een ander land een nieuw leven op te bouwen.

Tijdens het project werken de leerlingen aan tal van inhoudelijke kerndoelen, maar ook aan hun vaardigheden, met name de “21st century skills” zoals samenwerken, problemen oplossen, kritisch denken, sociale en culturele vaardigheden, ict-vaardigheden, communiceren en presenteren.

Lesduur en opzet

Het lespakket beslaat minimaal twee lesuren en kan naar wens uitgebreid worden met extra activiteiten, zoals het organiseren van een actie, het uitnodigen van iemand die als vluchteling naar Nederland is gekomen of creatieve activiteiten. Afhankelijk van de beschikbare tijd en vaardigheden van de leerlingen kunt u ook besluiten meer tijd te nemen voor de beschreven onderdelen van het lespakket.

De basis van het lespakket is een digibordles waarin de leerlingen kennismaken met de hoofdlijnen van het onderwerp en waarin hun voorkennis geactiveerd wordt aan de hand van stellingen en een korte quiz. Daarna maakt u een keuze:

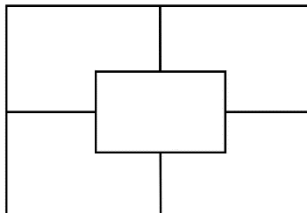
- A. Dramatiseeropdracht: de kinderen verplaatsen zich in de situatie waarin vluchtelingen zich bevinden door het spelen van “Het grote vluchtelingverhaal”. U splitst de klas daartoe op in 7 groepjes. Elk groepje werkt een scène uit.
- B. Webquest: de kinderen werken in kleine groepjes een spread (dubbele pagina) uit voor een speciale krant over vluchtelingen. Aan de hand van een korte instructie zoeken ze informatie op internet.

Bij beide verwerkingsopdrachten horen (dezelfde) informatiebladen. Deze informatiebladen kunnen ook bij andere activiteiten worden ingezet, zie suggesties achter in de handleiding.

Activering vooraf

Overweeg enkele dagen voorafgaand aan het project bij de leerlingen in de week te leggen aan de hand van een activerende werkvorm: de placemat.

Vertel: Binnenkort doen we een kort project over vluchtelingen. Daar is de laatste tijd veel over te doen. We gaan het er nu niet over hebben, maar wat zouden jullie graag aan de weet willen komen in dat project? Je krijgt 2 minuten om dat op te schrijven in jouw vakje van de placemat. Daarna bespreek je met je groepje wat jullie de belangrijkste vraag vinden. Schrijf die vraag in het middelste vak.

Activerende werkvorm "placemat"

(bestand in bijlage)

Kopieer deze vooraf op A3 formaat.

Inventariseer voordat het project start de vragen. U zult verbaasd staan van de diversiteit van de vragen: kinderen bekijken een onderwerp vanuit totaal verschillende perspectieven. Probeer van iedere leerling een opmerking aan te strepen met een textmarker. Begin het project met het noemen van deze vragen (niet het behandelen) en prijs de kinderen om hun nieuwsgierigheid en constateer dat je er kennelijk door verschillende brillen naar kunt kijken. Vraag de kinderen goed op te letten tijdens het project of hun vragen beantwoord worden. Vraag na het project met welke vragen ze nog zijn blijven zitten.

Door deze aanbiedingswijze vergroot u de interesse en motivatie van de leerlingen: het gaat nu over de beantwoording van hun eigen vragen...

Digibordles

De digibordles bestaat uit een PowerPoint aan de hand waarvan u het onderwerp “vluchtelingen” inhoudelijk behandelt. Trek hier ongeveer drie kwartier voor uit. Daarna laat u de leerlingen aan de verwerkingsopdracht werken.

Tip: Neem voorafgaand aan de les de PowerPoint door met de onderstaande toelichting ernaast door, zodat u tijdens de les het verhaal vlot en natuurlijk kunt presenteren.

Dia 1

Laat de leerlingen vrij reageren op de drie foto's. Welk verhaal vertellen deze foto's?

Dia 2

Laat de leerlingen kort reageren op de vragen. Ga er inhoudelijk nog niet op in.

- Waarom zijn mensen in andere landen soms niet veilig?
- Wat vind jij goede redenen om te vluchten en wat zijn minder goede redenen?
- Uit welke landen vluchten mensen?

In dit project leren we meer over al deze vragen, maar laten we eerst eens testen wat jullie al weten over dit onderwerp...

Dia 3 t/m 17

Er verschijnen 7 vragen. De leerlingen reageren telkens door in de klas naar de kant van het raam (A) of de deur (B) te lopen. Het antwoord volgt op de volgende dia. Ga inhoudelijk niet in op de antwoorden, dat komt vanzelf in de loop van de les. Concludeer met de leerlingen aan het eind van de 7 vragen of ze al veel of weinig over vluchtelingen weten. Vraag waar ze nog nieuwsgierig naar zijn en vertel dat ze er bij de volgende dia's meer informatie over krijgen.

Dia 18

Bekijk het filmpje van het Jeugdjournaal.

Dia 19

Bespreek de redenen om je land te ontvluchten. Kunnen de kinderen voorbeelden uit de actualiteit of geschiedenis noemen?

Dia 20

Een heikel onderwerp in de vluchtelingendiscussie dat we hier niet uit de weg willen gaan: hoe zit het nu met economische vluchtelingen. Maak vooral duidelijk dat dit een heel begrijpelijke reden is om te vluchten. Maak een vergelijking: “Je ouders verliezen hun baan en recht op een uitkering. Aan de andere kant van het land kunnen ze echter wel werk vinden. Wat doen ze?” Maak duidelijk dat grenzen een beperkende factor zijn en dat er regels voor zijn. Alleen mensen die echt gevaar lopen in hun eigen land, mogen je naar Nederland/Europa komen en krijgen hulp en bescherming.

Dia 21 en 22

Leg uit dat de Verenigde Naties een organisatie is waarvan (bijna) alle landen van de wereld lid zijn. Na de Tweede Wereldoorlog hebben al die landen samen afspraken gemaakt wie nu precies vluchtelingen zijn en hoe je met vluchtelingen om moet gaan.

Dia 23

Op de foto zien we de ondertekening van het VN-Vluchtelingenverdrag in 1951.

Antwoord op de vraag: dit verdrag draagt Nederland op om vluchtelingen bescherming te bieden en ze helpen een nieuw leven in Nederland op te bouwen.

Laat leerlingen uit hun eigen ervaring voorbeelden geven van “wat je afsprekt moet je ook doen”.

Wat zijn de logische gevolgen van het ondertekenen van het vluchtelingenverdrag voor Nederland?

Dia 24

Bekijk het filmpje “Op de vlucht” (2 min.). Bespreek het kort na.

Dia 25

Vat samen wat “veiligheid” inhoudt. Waar hoef je niet bang voor te zijn in een veilig land?

De zin “In welke landen voelen mensen zich wel/niet veilig?” is een bruggetje naar de volgende dia.

Dia 26

Bespreek de wereldkaart. Deze toont de gradatie van vrede en veiligheid. Welke landen kunnen de leerlingen met naam noemen? Uit welke landen zullen waarschijnlijk veel mensen willen vluchten?

Dia 27

Verreweg de meeste vluchtelingen blijven in de buurt van het land dat ze ontvlucht zijn. Laat de kinderen de foto's beschrijven. Waarom zouden die vluchtelingen niet verder vluchten? (Geen mogelijkheden. De meeste mensen blijven hopen dat ze snel terug naar huis kunnen keren.)

Maak duidelijk dat maar een heel klein percentage van alle vluchtelingen op de wereld in staat is om verder te vluchten, bijvoorbeeld naar Nederland. Hebben wij ook een verantwoordelijkheid voor de mensen in die kampen?

Dia 28

Vluchtelingen is een verschijnsel van alle tijden. In de Gouden Eeuw zochten bijvoorbeeld Joden en Hugenoten bescherming in Nederland. Het filmpje zet het fenomeen ‘vluchtelingen’ in een historisch perspectief, maar wijst er ook op dat veel Nederlanders waarschijnlijk afstammen van vluchtelingen.

Dia 29 t/m 32

Confronteer de leerlingen met 3 stellingen. Sta toe dat twijfelaars in het midden van de klas blijven staan. Vraag enkele leerlingen kort waarom ze op de plek zijn gaan staan waar ze nu staan.

Dia 33 en 34

Deze dia's zetten op een rij hoe de asielprocedure verloopt in Nederland. Bespreek de rood gedrukte woorden en begrippen.

Dia 35

Zodra een asielprocedure is afgerond, mogen de vluchtelingen een woning en werk gaan zoeken. Er moet heel wat geregeld worden in het land dat ze nog nauwelijks kennen en waarvan ze de taal nauwelijks of niet spreken. Ze krijgen hulp van vrijwilligers. Bekijk het filmpje. Laat de kinderen voorbeelden bedenken waarbij vluchtelingen geholpen kunnen worden. Ga ook in op het begrip “inburgeren”. Inburgeren betekent dat je de taal en gewoonten van Nederland leert kennen. Wat vinden de leerlingen: In hoeverre moeten mensen zich aanpassen – moet iedereen stampot leren eten, in een oranje t-shirt lopen en Sinterklaas en Kerst gaan vieren?

Dia 36

Hoewel heel wat voorlichtings- en Jeugdjournaalfilmpjes gaan over asielzoekerskinderen, komen de meeste asielzoekers zonder gezin naar Nederland. Soms hebben ze geen gezin, maar vaak hebben ze ook hun gezin achtergelaten omdat een vlucht gevaarlijk is en duur. Pas als een vluchteling een verblijfsvergunning heeft, kan een procedure voor gezinshereniging worden opgestart. Vinden de leerlingen dit terecht?

Dia 37

In de Klokhuis-aflevering op deze dia wordt de vluchtelingenproblematiek nog een keer op een rij gezet en krijgen de kinderen een indruk van het leven binnen een asielzoekerscentrum. De aflevering duurt een kwartier. Indien u het project inclusief verwerkingsopdracht binnen twee uur wilt afronden, kunt u beter stoppen zodra de eerste komische scène begint, of deze Klokhuisaflevering op een later moment kijken.

Dia 38

Nu de kinderen meer weten over vluchtelingen en het asielzoekerscentrum nog een laatste vraag: “Een asielzoekerscentrum in jouw woonplaats...” Laat de kinderen een positie kiezen en laat enkele kinderen kort hun keuze toelichten. Onthoud u van een waardeoordeel.

Dia 39

Ook al zijn ze nu misschien veilig in Nederland, vluchtelingen zijn vaak getraumatiseerd en voelen nog veel verdriet en kampen met trauma's. Laat tenslotte daarom een fragment zien van de film over Tanan. Vanaf 16:00 min vertelt Tanan dat zijn vader dood is en moeder vermist. Leid de film kort in door te vertellen dat Tanan door Nederland is uitgenodigd om hier als vluchteling te worden opgevangen. (Waarom zou Nederland dat doen? – opvang van weeskinderen, humanitaire redenen, onstabiele situatie in het betreffende land).Bekijk de hele film eventueel op een later tijdstip.

Na deze digibordles laat u de leerlingen werken aan vervolgoopdracht A of B:

- A. **Dramatiseeropdracht** – “Het Grote Vluchtelingenverhaal” (ca. 1 uur)
- B. **Webquest** – Infospreads voor de krant “Vluchtig Nieuws” (minimaal 1 uur)

Dia 40 en 41 bieden ondersteuning bij de klassikale instructie van de verwerkingsopdrachten.

VERVOLG A – DRAMATISEEROPDRACHT *Het Grote Vluchtelingenverhaal*

Tijdsduur: 10 min. werkbladen lezen, 20 minuten oefenen, 20 min. spelen, 10 min. nabespreken

Opmerking: Doe deze activiteit bijvoorbeeld in de gymnastiekzaal. Wijs de groepjes een plekje in de zaal, zodat u overzicht houdt en makkelijk een rondje kunt maken om de kinderen aanwijzingen te geven. (Nog beter: hang vooraf grote vellen op met het nummer of de naam van de scènes.) Na het inoefenen spelen de kinderen de scènes in de gymzaal voor hun klasgenoten.

Vertel: Jullie gaan je nu verder verdiepen in het verhaal van de vluchtelingen. Dat verhaal bestaat uit verschillende onderdelen. We splitsen het op in zeven scènes. We verdelen de klas in zeven groepjes. Ieder groepje krijgt een informatieblad. Je leest en bespreekt de informatie. Vervolgens bedenkt je een kort toneelstukje. De instructies voor het toneelstukje staan op het werkblad. Het toneelstukje mag niet langer dan 3 minuten duren. Beeld het verhaal zonder spullen of decor uit. Je krijgt een half uur om je toneelstukje voor te bereiden. Daarna spelen we alle toneelstukjes in volgorde achter elkaar en bespreken wat je al toneelspelend ontdekt en geleerd hebt.

Geef de introductie aan de hand van de PowerPoint dia aan het eind van de digibordles. Omdat er zonder decor en attributen gespeeld wordt is het belangrijk is het nuttig om dit vooraf te oefenen: *Een gezin woont in een dorp dat gebombardeerd wordt. Ze voelen zich niet meer veilig. Hoe kun je dat uitbeelden met tekst en toneel zodat de toeschouwers begrijpen wat ze zien?*

DE WERKBLADEN VINDT U IN DE BIJLAGE

Na afloop van het toneelstuk bespreekt u het verhaal na. Welke achtergrondinformatie op de werkbladen heeft ze het meest verbaasd. Welke gebeurtenissen uit het toneelstuk herkennen ze uit de actualiteit (Jeugdjournaal)?

Optioneel: Zorg voor nog meer synthese door de leerlingen een stripverhaal te laten maken waarin alle scènes van het toneelstuk terugkomen.

Optioneel: STRIPVERHAAL

Tijdsduur: 60 minuten

Materiaal: tekenpapier (A4 en A3) en stiften of kleurpotloden, evt. scèneoverzicht

Organisatie: individueel of in tweetallen

Opmerking: Als u voor deze extra opdracht kiest is het handig om reeds voor het toneelspelen te vertellen dat het hele toneelstuk samengevat moet worden in een stripverhaal. De leerlingen zullen dan scherper letten op hoofdlijnen en details die zich lenen voor het uitbeelden in een strip.

Jullie hebben in groepjes allemaal een scène uit een groot verhaal gespeeld. Maak nu een stripverhaal waarin je het hele verhaal vertelt. Denk eerst na in hoeveel plaatjes je de strip indeelt. Maak op een A4 een schets van de indeling. Schrijf in woorden in elk vakje wat je wilt tekenen. Teken daarna de strip op een A3 papier.

VERVOLG B – WEBQUEST - *Infospreads voor de krant “Vluchtig Nieuws”*

- Tijdsduur:** minstens 1 uur, afhankelijk van de informatie- en computervaardigheden van de leerlingen
- Materiaal:** computers, printer, format Word-document – of laat de leerlingen vrij typen en plak de prints en foto's op grote vellen op het prikbord
- Advies:** verstrek de werkbladen digitaal zodat de kinderen de links van de bronnen gemakkelijk aan kunnen klikken.
- Organisatie:** in tweetallen; zorg dat alle 7 thema's verdeeld worden, sommige dubbel (in dat geval laat u in de eindfase de groepjes die aan hetzelfde onderwerp hebben gewerkt hun werk vergelijken en kiezen welke items gekozen worden voor de definitieve krant)
- Extra:** Laat groepjes die snel klaar zijn een voorpagina en achterpagina vullen.

Achtergrond:

Een webquest is een activerende en interactieve lesvorm. Het is een onderzoeksgerichte opdracht waarbij de informatie, in ieder geval voor een flink deel, afkomstig is uit bronnen op internet. Het webquest-model is ontwikkeld door Bernie Dodge, professor aan de San Diego State University in Amerika. Hij zocht een manier om in het onderwijs op een interessante wijze gebruik te maken van internet en maakte daarbij gebruik van de ideeën van onderwijskundige dr. Robert J. Marzano.

Vertel: In tijdschriften zoals “Zo zit dat” of “National Geographic Junior”, maar ook in sommige schoolboeken (voorbeeld laten zien) zie je vaak dubbele pagina's over een speciaal onderwerp. Zo'n dubbele pagina noem je een “spread”. De hoofdredacteur van vluchtelingenkrant “Vluchtig Nieuws” wil een special uitgeven waarin lezers informatie krijgen over allerlei onderwerpen die met vluchtelingen te maken hebben. De hoofdredacteur heeft al een lijstje gemaakt met spreadtitels die hij graag in het blad wil.

Jullie gaan in tweetallen zo'n spread maken. Elke spread wordt gevuld met kadertjes met foto's, bijschriften, teksten, weetjes, grafieken, tabellen en/of kaartjes. Het is ook leuk om een paar korte “Wist je dat-jes” of quizvragen op de spread op te nemen. De informatie en foto's zoek je op internet. Je mag knippen en plakken met de computer, maar schrijf de teksten wel in je eigen woorden. Print de tekstjes en afbeeldingen uit en plak ze op het grote vel papier.

DE WERKBLADEN VINDT U IN DE BIJLAGE

Na afloop van het werken aan de krant bespreekt u gezamenlijk het resultaat. Print eventueel de bijdragen, maar er een boekje van en deel uit (ook voor thuis). Laat de leerlingen onderling feedback vragen en laat ze daarna hun beoordeling invullen. Laat een krul zetten in de vakjes waaraan voldaan is en tel de punten op (maximaal 24).

Overzicht werkbladen en informatiebladen

Bij de dramaopdracht en de webquest horen werkbladen. Print deze dubbelzijdig af, het liefst dubbelzijdig stevig gekleurd papier. Een werkblad per groepje is voldoende.

De titel van het informatieblad is ook meteen het thema van de scène van het toneelstuk en de titel van de themaspread voor de vluchtelingenkrant.

Werkblad 1	-	Niet meer veilig
Werkblad 2	-	Vluchtelingenkampen en mensensmokkelaars
Werkblad 3	-	Vluchten
Werkblad 4	-	De aankomst in het asielzoekerscentrum
Werkblad 5	-	Protesten en vooroordelen
Werkblad 6	-	Inburgeren in Nederland
Werkblad 7	-	Een nieuw leven - herenigen